

Vyvedení z Egypta a jeho slavení

Převod materiálu
Lenka Ridzoňová
Pořadí v lekci
41

Téma

Vyvedení z Egypta, hod beránka a naše Velikonoce.

Cíle

- Dětí si uvědomí souvislost židovských a křesťanských Velikonoc.
 - Dětí Velikonoce (nějaké velikonoční jídlo) ochutnají.
 - Dětí přemýšlejí nad údělem poutníků.
-

Pro učitele

Poznámky k přípravě

Vyvedení z Egypta, exodus je základní a formující židovskou zkušeností. To hlavní, co Bible říká o Bohu Izraele, je to, že vyvedl lid z Egypta.

Také proto se každoročně vyvedení připomíná, resp. zpřítomňuje při svátku pesach. Nejde jen o připomínání dávné události, ale o vyznání a utvrzení víry, že Hospodin nás vysvobozuje i dnes. V liturgii, při slavení svátku se vzpomínka aktualizuje.

Slavení velikonočního beránka je nejstarší a nejzákladnější bohoslužebný úkon Izraele. Připomíná vysvobození z Egypta, událost, kterou byl Izrael ustaven jako lid a k níž se stále vracel.

Pro tento svátek jsou stanovena přesná pravidla.

Sejde se rodina, případně se pozvou sousedé, aby bylo lidí dost na jednoho beránka.

Měsíc, kdy se hod beránka slaví, je prvním v roce, začátkem měsíce.

Co se jí

Beránek. Zvíře bez vady, rovní samec, na rodinu jeden. Maso se upeče na ohni, vcelku, musí se sníst, zbytek (kosti, vnitřnosti) se spálí. Krev se použije na označení dveří. K potření dveří se použije svazek yzopu.

Svátek se jmenuje hebrejsky pesach. To slovo znamená jít kolem (okolo), dá se přeložit i přeskóčit. Když bude Hospodin v noci procházet kolem a pobíjet prvorozené, v domech označených krví nezasáhne, přeskóčí je. Je to svátek přeskóčení, neboť Hospodin přeskóčil.

(Pozn.: pesachový beránek se u příležitosti tohoto svátku nezabíjí už od posledního zničení Chrámu s r. 70. Beránek směl být totiž obětován jen v chrámu. Nicméně kost s pečeným masem je součástí hostiny. Až dosud zabíjejí na Velikonoce beránka Samaritáni na hoře Garizim, kde stával jejich chrám.)

Dále se jedí nekvašené chleby. V Ex 12,15–20 je popsán p?vodn? samostatný svátek nekvašených chleb?. Chleba je nekvašený jako p?ipomínka toho, že Izraelci odcházeli z Egypta ve sp?chu, nebyl ?as nechat t?sto vykynout.

K jídlu pat?í ješt? ho?ké byliny, které p?ipomínají ho?ký úd?l otrok? v Egypt?.

P?i slavnosti Pesach je d?ležitý rozhovor. Syn (dít?, nejmladší ú?astník hostiny) se ptá, pro? se svátek slaví. (Ex 12,26) Jako odpov?? se p?evypráví p?íb?h o vyvedení z Egypta a jí se p?edepsané jídlo. I pro samotné jedení jsou pravidla: budete mít p?epásaná bedra, opánky na nohou a h?l v ruce. Jí se ve chvatu. (Ex 12,11) P?ipomíná se tak rychlý odchod.

Poslední egyptskou ranou je smrt prvorozených. Prvorození m?li v Izraeli zvláštní postavení. Pat?ili Bohu. Podobn? i v jiných národech prvorození pat?ili božstvu, n?kdy mu byli i ob?továni. Smrt prvorozených byla ohrožením budoucnosti národa, zde Egypta. Dom?m, které byly ozna?eny krví beránka, se smrt prvorozených vyhnula.

Krev. Krev je ve SZ nositelkou života. Proto je d?ležitá v rituální oblasti, má hlavn? funkci v o?iř?ování a posv?cování. Na ve?ejích dve?í p?i pesachu o?iř?uje a posv?cuje p?íbytek a zárove? ho vyd?luje z okolí, které je ne?isté. Ni?ivá síla bude mít moc jen nad ne?istým.

K?es?anské Velikonoce

Ježíš byl uk?ižován na židovské Velikonoce. K?es?ané p?ijali za sv?j Starý zákon a podobn? i Velikonoce.

Ježíšovou smrtí a vzk?íšením jsou Velikonoce p?ezna?eny. Pro k?es?any se stávají hlavním k?es?anským svátkem. O Ježíši se mluví jako o Beránku, který je ob?tován pro záchranu lidí.

Ježíš slavil s u?edníky velikono?ní ve?e?i a p?itom mluvil o chlebu jako o svém t?le a o vín?, které se pilo po ve?e?i, jako o své krvi.

O Ježíši Kristu se mluví jako o Beránku Božím. (J 1,29.36; Sk 8,32 — citát z Iz 53,7n; 1 P 1,19: Vykoupeni jste ne zlatem..., ale drahou krví jakožto Beránka nevinného a neposkrvn?ného, Krista).

Úskali

Zabití prvorozených Egypta — ve SZ se ?ast?ji setkáme se smrtí nep?átel. N?které žalmy smrt nep?átel op?vují (t?eba Žalm 136 zpívá o porážce nep?átel, která je d?kazem Hospodinova milosrdenství). Zabití prvorozených byla poslední rána, po které už egyptský faraon dal svolení, aby Izraelci odešli. Sv?tová mocnost Egypt kone?n? poznává, že není všemocná. Naopak bezvýznamný národ otrok? je zachrán?n. Hospodin nazývá Izrael svým prvorozeným synem a zachra?uje ho. (Ex 4,22)

Odkazy

Vries, Tinie de: *Tím vše za?íná*. Ekumenická rada církví v ?SSR, 1989.

Deurloo, Karl A.: *Exodus a exil*. Benešov: Eman, 2007.

Heller, Jan: *B?h sestupující*. Praha: ?eská biblická spole?nost / Kalich, 1994.

Tetzner, Annika: *?ervená stuha. Terezínské ghetto o?ima dít?te*. Praha: Portál, 2011.

Stern, Marc: *Svátky v život? žid?*. Praha: Vyšehrad, 2002.

Pro děti

Pro předškolní děti

Rozhovor o stěhování, uprchlících a nekvašeném chlebu.

(V tomto rozhovoru je důraz na nekvašeném chlebu; ve zpracování příběhu pro starší děti je důraz na beránkovi.)

Stěhovali jste se někdy? Jak se řlo?k stěhuje? Pěšky? Autem, nákláákem...? Víte, kdo je to uprchlík? (Měžeme dětem ukázat nějaké obrázky.)

Kdybyste se měli do věera sbalit a připravit si do jedné tašky věci, které si vezmete, co by to bylo?

Možná by to bylo máiko podobné tomu, jak Izraelci odcházeli z Egypta. Byli tam jako otroci, museli hodně pracovat a přitom byli chudí. Moc vlastních věcí asi neměli. Faraon je nechtěl pustit, aby z Egypta odešli, ale...

K tomu se dnes dostaneme.

Pečete někdy doma chleba nebo buchty? Víte, jak se musí těsto nechat vykynout? Umíchá se těba ráno a teprve věer můžete dát chleba do trouby upéct. Kdybyste ho dali do trouby moc brzo, splaskne, bude tvrdý a nebude vám chutnat.

Podobně jako pečeme chleba teě, se pekl už kdysi dávno, lidé znali kvásek, věděl, že těsto potěbuje řas, aby vzešlo.

Ale jednou spěchali, a tak chleba vykynout nenechali. Roznesla se zpráva, že faraon Mojžíšovi koneěně řekl, že izraelští otroci mohou odejít z jeho země pryě.

Připravte se na cestu, vzkázal Mojžíš všem. Přjdeme už tuto noc.

Když se řlověk chystá na dalekou cestu nebo se stěhuje, většinou se na to dlouho připravuje.

Ale někdy se musí odejít narychlo. Takhle se to dověděl Izraelci.

Poslední jídlo tady v Egyptě a v noci vyrazíme. Poslední jídlo měli všichni stejné. Upekli maso beránka a k tomu jedli chlebové placky. Narychlo udělané z těsta, které nenechali vykynout. Př jídle už byli obleěení na cestu, u dveří stály sbalené pytle s věcmi, které si vezmou. Rychle se najedli, sehnali ovce a kozy, které berou s sebou, a vyšli.

Byla noc, tma, ale těšili se, že už nebudou otroci.

Na tohle poslední jídlo před cestou budou pořád vzpomínat. Vědycky přitom budou jíst beránka a chleba, který se nenechá vykynout. A budou děkovat Pánu Bohu, že už nejsou otroci.

Poměcky: obrázky uprchlíků; pro ilustraci batoh nebo tašku — co by se mi do takového batohu věšlo, kdybych musel dneska věer opustit domově nekvašený chleba — můžeme upéct nebo koupit.

Pro mladší děti

Otázka: Víte, proč slavíme Velikonoce? A Vánoce? Jaké jiné svátky ještě slavíme?

Navštívíme židovskou rodinu, která slaví Velikonoce. Kolem stolu sedí několik dětí, rodiče, dědeček s babičkou a dva sousedé. Stůl je prostřený, v místnosti voní pečené maso. Chystá se hostina. Proč?

Nejmladší chlapec vstane a jde k dědečkovi. Co je to za hostinu, dědečku?

Všichni se na dědečka dívají a on začíná vyprávět.

Už je to dávno, byli jsme otroky v Egyptě. Hospodin poslal Mojžíše a Árona, aby nás z té země, z otroctví vyvedli ven. Faraon ale nesouhlasil. Byli jsme dobří otroci a on potěboval cihly, které jsme vyráběli. Nepustím vás, Mojžíši.

Někdy se Hospodin snažil faraona přesvědčit. Naposled se to stalo takhle: všem Izraelcům Mojžíš s Áronem řekl, ať připraví hostinu. Podobnou, jako máme teď tady. Vezmete jednorozního beránka, zvíře bez vady, žádné postižené, Pánu Bohu patří jen to nejlepší. Sejdete se společně jako velká rodina, třeba ještě s nějakými sousedy — jako jsme tady teď společně my — a maso upečete. Vcelku. Do krve z beránka namožete vřelou krev zopu a tím potěete dveře domu.

Proč máme natřít dveře krví?

V tuto noc se Hospodin chystá přesvědčit faraona, aby nás konečně pustil. V Egyptě zemrou všichni prvorození synové. Jenom v těch domech, které mají dveře potěené krví, nikdo nezemře. Krev beránka bude znamením, aby se smrt domu vyhnula.

K masu budete jíst chleby a hořké byliny.

Dneska máme jiný chleba než jindy, říká chlapec.

Dneska máme chleba nekvašený. Celá ta noc, kdy jsme připravovali beránka a chystali se k odchodu, byla ve spěchu. Rychle se muselo udělat všechno a nebyl čas nechat je vykynout. Proto se jí chleba nekvašený, bez kvásku.

A proč ty byliny? Ten divný hořký salát?

Tím si připomínáme, že nám v Egyptě bylo zle, hořko.

Ale dědečku, to všechno se přece stalo už hrozně dávno. Ty si to pamatuješ?

Nebyl jsme tenkrát v Egyptě. To už je opravdu dávno. Ale... ono se to přece děje zase znova.

Jak se to děje znova? Vždyť nejsme v Egyptě.

Nejsme v africkém Egyptě. Ale taky jsme v něm jako otroci. Máme z někoho nebo něčeho strach, nejsme svobodní, něco nás svazuje... a Hospodin, který tenkrát vyvedl lidi z Egypta, tak vysvobozuje i nás teď.

A dědečku, znáš tu rodinu křesťanů na konci ulice? Ti taky slaví takovouhle hostinu? Slaví. Podobnou. Oni si přitom připomínají, že o Velikonocích byl ukřižovaný Ježíš. Říkají, že on je jako ten beránek. Že jeho krev je jako ta krev, kterou se potřít dveře, aby byli lidi v domě zachráněni.

Hry, aktivity

- Až budu odcházet z Egypta, vezmu si s sebou... (řeknu jednu věc, další to zopakuje a přidá další...).

- Udělat hostinu (svažinu) s macesy (nekvašeným chlebem), pšip. s hořkými bylinami (pampelišky, rukola aj.).
- Vyrobit chlebové placky (bez kvásku).
- Prohlédněte si kalendář církevního roku. Pesachová hostina, která připomíná poslední večeři v Egyptě, je o Velikonocích. Které další církevní svátky známe, kde je v kalendáři zakreslíme (Advent, Vánoce, postní doba, Velikonoce, Svatodušní svátky, Nanebevstoupení, Děkňinění, svátek reformace)? Co je pro ně typické? Pro křesťany je svátkem každá neděle, kdy se připomíná Ježíšovo vzkříšení.
- Prohlédnout si s dětmi obrázky ze sederové večeře v knize *Lidé Bible*, str. 48.

Pro starší děti

- O Hospodinu v Bibli nejvýstižněji mluví jeho žiny. Ty jsou vyjádřeny slovesy. Vezměte velký papír a na něj společně pište, co všechno Pán Bůh dělá. Vyvádí (z otroctví, z Egypta), tvoří, mluví, volá, zachraňuje.
- Přetěte Žalm 136, můžete např. responsoricky (část dětí 1. polovinu verše, část dětí druhou (refrén) jako odpověď). Jsou zde ještě nějaká slovesa, která jste předtím nenapsali?
- Víte, co znamená slovo „exodus“ (řecky vyjití)? O co jde? Kde se v Bibli o exodu píše, jak se kniha Exodus v naší Bibli nazývá jinak, kde ji najdete? (2. Mojžíšova)
- Co připomínají židovské Velikonoce? Můžete si přečíst Ex 12,21–28.
- Vyvedení z Egypta je základní židovskou zkušeností, která se každoročně připomíná, zpřítomňuje právě o Velikonocích. Vždycky znovu vstupujeme do příběhu o Bohu, který vysvobozuje. Ujišťujeme se tak, že nás taky vysvobodí.
- Proč je dobré se k takové události vracet?
- Najděte si např. píseň Tvá svoboda (Svítá 344). Kde asi taková píseň vznikla? Proč?
- Jak souvisí židovské Velikonoce s křesťanskými?
- Obrázek (symbol) beránka — co připomíná? Ježíš jako Beránek v písních: projďte si pašijové písně v Evangelickém zpěvníku (308–332) a všimněte si, kolikrát se tam zpívá o Beránku (např. 318, 319, 322, 331).

Přesah

(Některé podněty jsou z katechetické přípravy Pozvání na cestu.)

- Připomeňte některá biblická místa, která zmiňují vyvedení z Egypta (žalmy, knihy výpravné i prorocké).
- V kterých zemích asi mezi křesťany vyznívá příběh o vyvedení z Egypta nejpřesobivěji? Tam, kde: jsou křesťané v postavení spokojených občanů — patří k chudým — tvoří uznávanou elitu společnosti — jsou pronásledováni — nevidí možnost, jak změnit těžké životní podmínky.
- Víte, z kterých zemí dnes lidé utíkají před nelidskými poměry? Víte, kde se ve vašem okolí nalézá uprchlický tábor?
- Jaký je rozdíl mezi poutníkem, uprchlíkem a turistou?
- Je pro vás symbol poutníka: neznámým — nepřijemným — málo svátečním — nedostojným? Znáte nějaké příběhy, kde lidé putují z místa na místo?
- Zkuste najít kladné rysy poutníka: objevuje nové, není svázaný poměry, překračuje zvyklosti domorodců, nese zvěst o přicházející budoucnosti, zná různé lidi, různé tradice, váží si každé chvíle setkání, očekává, že vdechně, nebere nic se samozřejmostí, aj.)

Úryvek z knihy Červená stuha (o slavení pesachu v Terezínském ghettu)

„Večer se nemůžu dočkat, až se maminka a všichni ostatní sejdou u stolu. Jsou po těžké práci tak unaveni, že mi nedovlí mluvit, alespoň dokud mě všichni nepolíbí a neobejmou na uvítanou.“

„Co je to za tajemství? Co je to za tajné p?ekvapení?“ ptám se nedo?kav?.

„?ekn?te! ?ekn?te!“

A tancuju kolem nich, dokud m? teta Fischgruntová nechytí.

Chvůli stojím bez hnutí, než teta Kamila rozhodne: „Už jí to musíme ?íct.“

Všechny se na sebe dívají, trochu v rozpacích.

Teta Kamila za?ne vypráv?t: „P?ed mnoha a mnoha lety jsme byli otroci a žili jsme v zemi zvané Egypt.“

„To jako dnes?“ ptám se.

Ostatní p?ikyvuují teta Kamila pokračuje:

„Byl tam krutý vládce, který nenáviděl Židy.“

„To byl Hitler!“ vyk?íkla jsem.

„Ne, byl to faraon a choval se k Žid?m tak špatn?, že jediné, co si všichni p?áli, bylo odejít a jít do vlastní zem?.“

Maminka m? objímá a mn? je najednou u ní na klín? tak teplounko, že usínám. Hlas tety Kamily p?ichází jakoby z dálky. „A proto slavíme svátek Pesach. Ale nacist?m se to nelíbí, a tak ho musíme slavit tajn?.“

Máte-li tuto knihu, p?e?t?te ji s d?tmi t?eba celou. ?tení m?žete spojit nap?íklad s jedením maces? a ho?kých bylin.

Liturgie

Písn?

Svítá: 135 — *K svobod? je dlouhé putování*; 288 — *?ek Mojžiš jednou lidu svému*

Biblický text k zapamatování

Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý, jeho milosrdenství je v??né. Ranil Egypt v jeho prvorozených, jeho milosrdenství je v??né.

A vyvedl Izraele z jeho st?edu, jeho milosrdenství je v??né. (Žalm 136,1.10–11)

(M?žeme s d?tmi ?íkat responsoricky — viz oddíl *Pro starší d?ti.*)

Modlitba

Pane Bože,

ty jsi vyvedl z Egypta svoje lidi, kte?í tam byli otroky. Vysvobodil jsi je. Tvoje milosrdenství je v??né.

Taky nás máš rád a pomáháš nám. D?kujeme ti za to. Tvoje milosrdenství je v??né.

Prosíme tě za lidi, kteří jsou nějakým způsobem sevřeni jako otroci, nemůžou z toho ven. Prosíme tě za lidi, které svírá nemoc, strach, smutek. Dej jim zdraví, radost, naději. Tvoje milosrdenství je věčné.

Prosíme tě za lidi, kteří otročí, musí dělat něco, co nechťejí. Vysvoboď je. Tvoje milosrdenství je věčné.

(Tvoje milosrdenství je věčné... mohou děti říkat jako odpověď.)

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[Exodus 12,1–36](#)